

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 237

Kur'ân'ın Önerdiği İdeal İnsan
Modelinin Oluşmasında
SEVGİNİN ROLÜ

Doç. Dr. Atilla YARGICI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj & Kapak
FCR

Baskı & Cilt
SÖZKESEN MATBAACILIK TİC. LTD. ŞTİ.
İvogsan 1518 Sk. Mat-Sit İş Merkezi No: 2/40
Tel: (0312) 395 21 10 Yenimahalle/ANKARA

1. Baskı: Mart 2017

ISBN: 978-605-9652-26-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUR'ÂN'IN ÖNERDİĞİ İDEAL İNSAN
MODELİNİN OLUŞMASINDA
SEVGİNİN ROLÜ

Atilla YARGICI

Ankara 2017

Doç. Dr. Atilla YARGICI

1962 Osmaniye’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimi Osmaniye İmam Hatip Lisesi’nde tamamladı. 1984-85 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Mezun oldu. 1986-1992 arasında Malatya İmam Hatip lisesi, Artvin Yusufeli İmam Hatip lisesi’nde öğretmenlik yaptı. 1992-1994 yıllarında Sivas Gemerek İmam Hatip Lisesi’nde ve Şanlıurfa Anadolu Lisesi’nde öğretmenlik yaptı. 1995 yılında Harran Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü’nde Araştırma Görevlisi oldu. 1996’da Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde “Abbasi Döneminde Zühd Şairleri” isimli çalışmasıyla yüksek lisansını tamamladı. 2003 yılında Ankara üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde “*Kur’an’ın Önerdiği İdeal insan Modelinin Oluşmasında Sevginin Rolü*” isimli doktora çalışmasını tamamladı. 2006 yılında Harran Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü’ne Yrd. Doç. olarak atandı. 2013 yılında Doçent ünvanını aldı. 2014 yılında Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Bölümü’ne Doçent olarak atandı.

Elinizdeki çalışmanın dışında *Kur’an’a Göre Ahiret-Davranış İlişkisi* (İnşirah Yayınları, Ankara, 2010) isimli bir kitabının yanısıra çok sayıda makalesi ve sempozyum bildirileri bulunan yazar evli ve dört çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	9
GİRİŞ-----	11
A. ARAŞTIRMANIN KONUSU -----	11
B. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ -----	14
1. Dünyanın Durumu -----	19
2. Ülkemizin Durumu-----	31
C. SEVGİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR -----	34
D. ARAŞTIRMANIN METODU-----	39

I. BÖLÜM

CAHİLİYE DÖNEMİ VE SEVGİ -----	41
A. CAHİLİYE DÖNEMİNDE İDEAL İNSAN VE SEVGİ -----	43
1. Murûet -----	43
2. Kerem-----	45
3. Vefa -----	47
4. Düşmanlık ve Zulüm-----	48
B. İNSANIN ALLAH İLE İLİŞKİSİ BAKIMINDAN SEVGİ -----	50
C. PUT SEVGİSİ-----	51
D. İNSANIN İNSANLA İLİŞKİSİ BAKIMINDAN SEVGİ -----	58
1. Kadınlara Karşı Sevgi-----	58
2. Çocuk Sevgisi -----	62
3. Kabile Sevgisi-----	67
E. İNSANIN ÇEVRESİNDEKİ NESNELERLE İLİŞKİSİ BAKIMINDAN SEVGİ -----	71

II. BÖLÜM

KUR'ÂN VE SEVGİ-----	75
A. KUR'ÂN'DA GEÇEN BAZI SEVGİ KAVRAMLARI -----	77
1. Vüdd ve Müştakları -----	77
2. Hub ve Müştakları -----	79
3. Şağaf -----	81
4. Hallü -----	82

B. KUR'ÂN AÇISINDAN GENEL OLARAK SEVGİ-----	84
1. Varlığın Yaratılış Temelinde Sevgi-----	84
2. İnsanın Yaratılış Gayesi Açısından Sevgi -----	85
3. Fıtratın Bir Özelliği Olarak Sevgi -----	87
4. Kur'ân'ın İsteddiği Sevgi -----	90
5. Kur'ân'ın Önerdiği İdeal İnsan Modeli ve Sevgi -----	92
6. İnsanın Allah'la Alâkası Bakımından Sevgi -----	94
a) Sevginin Tevhide Delil Olması -----	95
b) Allah Sevgisi -----	101
aa. Allah'ın Kullarını Sevmesi -----	102
bb. Allah'ın Mahlukatı Güzellik Açısından Sevmesi	105
c) İnsanın Allah'ı Sevmesi -----	107
aa. Allah'ın "Güzellik" ve "Kemâl" Bakımından Se-	
vilmesi -----	110
bb. İhsan Etme ve Menfaat Sağlama Bakımından Al-	
lah'ın Sevilmesi -----	112
cc. İlahî Aşk ve Allah Sevgisinin Karşılaştırılması -	
115	
d) İnsanın Allah'ı Sevmesinin Tezahürleri -----	126
D) İNSAN-ALLAH ARASINDAKİ SEVGİNİN AHLÂKÎ TEZAHÜR-	
LERİ -----	130
1. Ahlâk-Sevgi İlişkisi -----	131
a) Pozitif Ahlâkî İlkelerin Sevgi Açısından Değeri -----	139
aa. Takva-Sevgi İlişkisi-----	139
bb. İhsan Etmenin Sevgi Açısından Değeri -----	145
cc. Sabretmenin Sevgiyle İlişkisi -----	154
dd. Adaletli Olmanın Sevgi Açısından Değeri -----	158
ee. Tevbe Etmenin Sevgi ile İlişkisi -----	164
ff. Tevekkülün Sevgi Açısından Değeri-----	167
b. Negatif Ahlâkî İlkelerin Sevgi Açısından Değeri -----	171
aa. Küfür-Sevgi İlişkisi -----	171
bb. Zulmün Sevgiyle İlişkisi -----	178
cc. İfsâdın Sevgi Açısından Değerlendirilmesi -----	183
dd. Haddi Aşmanın Sevgi ile İlişkisi-----	187
ee. İsrâf-Sevgi İlişkisi -----	191
ff. Hıyanetin Sevgi Açısından Değeri -----	195
gg. Kibir-Sevgi Münasebeti -----	199

E. İNSANIN İNSANLA İLİŞKİSİ BAKIMINDAN SEVGİ -----	203
1. Kadınlara Karşı Sevgi-----	203
a) Yusuf Kıssası ve Aşk-----	214
b) Boşanma ve Sevgi -----	219
c) Dört Evlilik ve Sevgi-----	223
d) Kadınların “insan” Olarak Sevilmeleri -----	228
e) Kadınlara Vurulması ve Sevgi-----	235
2. Çocuk Sevgisi -----	244
a) Doğmadan Önce Çocuk Sevgisinin Göstergeleri----	250
b) Süt Çağında Çocuk Sevgisinin Göstergeleri-----	254
c) Oyun Çağı ve Sonrasında Çocuğu Sevmenin Gösterge- leri -----	257
d) Çocukların Ana-Babalarına Karşı Sevgisi -----	271
F) KABİLE SEVGİSİ -----	275
G) MÜŞRİK VE KÂFİRLERLE İLİŞKİDE SEVGİ-----	283
H) EHL-İ KİTABA KARŞI SEVGİ -----	292
F) MÜ’MİNİN MÜ’MİNE KARŞI SEVGİSİ-----	298
İ) İNSANIN ÇEVRESİ İLE İLİŞKİSİ BAKIMINDAN SEVGİ -----	304
1. Mal Sevgisi -----	304
2. Hayvan Sevgisi -----	311
3. Bitki Sevgisi-----	317
SONUÇ-----	323
BİBLİYOGRAFYA-----	327

ÖN SÖZ

Günümüz dünyasında bir taraftan baş döndürücü teknolojik ve bilimsel gelişmeler yaşanırken, diğer taraftan insanî değerlerde, ahlakta korkunç bir kaos yaşanmaktadır. Akıl, gazap ve şehvet kuvvelerine yaratılış bakımından sınır koymayan insanoğlu bu duygularını düzenleyici ilahî prensiplerden yoksun olmasından dolayı ifrat ve tefrit arasında bocalayarak kendisine, çevreye, topluma ve tüm insanlığa zarar verecek eylemler yapmaktadır. İnsanın aç gözlülüğü ve hırsı, geçtiğimiz bir asır içinde dünyayı birçok defa kana bulamış, sevginin değil, nefret ve düşmanlığın acı meyvelerini ortaya çıkarmıştır. Sevgisini Allah'tan ve O'nun en güzel şekilde yarattığı insandan uzaklaştırıp materyalizmin etkisinde kalarak insanı teknolojinin cansız nesnelere yöneltmiştir. Çağımızda sonsuz bir potansiyele sahip insan sevgisinin yanlış yönlere kanalize edildiği görülmektedir. İslam dininin mensupları arasında dahi sevgi tam anlamıyla anlaşılabilmiş değildir.

İşte “Kur’ân’ın Önerdiği İdeal İnsan Modelinin Oluşmasında Sevginin Rolü” isimli bu doktora çalışması, insanlığın bu sorununa akademik anlamda bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. İnsanlık özellikle, Kur’ân’ın sunduğu ideal insan modeline ihtiyaç duymaktadır. Bu modelin ortaya çıkması için de tevhid inancı merkezli Allah, insan ve çevre sevgisinin iyi anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

Sevgi konusunda psikoloji, sosyal psikoloji, ahlak, felsefe çeşitli öneriler sunmaktadır. Bunların çoğunda sevgiyle ilgili önemli tespitler bulunmaktadır. Bizim araştırmamıza göre Kur’ân bu bilimlerin bulgularına yön verecek prensipleri içermektedir.

Kur’ân da, diğer bilimler de insanın bireysel, ailevî ve toplumsal hayatı için en önemli unsurun “sevgi” olduğunu söylemektedir. Ama Kur’ân bütün bu sevgilerin merkezine “Allah sevgisini” koymaktadır. Diğer bütün sevgi nesnelere ise bu sevgi yön vermelidir. Böylece insan sevdiği nesneyi putlaştırılmaz. Bu sevgi, insanın sevgisi ile birlikte bütün duygularını, kuvvelerini ve davranışlarını da düzenleyici, istikamet verici bir özellik taşır. Böylece Kur’ân sevgiye dayalı ideal bir insan modeli oluşturmayı amaç edinir.

İşte bu çalışma da böyle bir modelin oluşmasında “sevgi”nin nasıl bir rol oynadığını ortaya koyma hedefini gütmektedir. Bu eserin oluşmasında yapıcı eleştirileriyle her zaman bana yol gösteren başta Prof. Dr. İdris Şengül olmak üzere, Prof. Dr. Mehmet Paçacı, Prof. Dr. Cemal Tosun ve kendileriyle görüştüğümde konunun çeşitli bölümlerini zaman zaman tartıştığımız ve tecrübelerinden istifade etme fırsatı veren tüm hocalarıma teşekkür etmeyi bir borç telakki ediyorum.